

Dinsdag 22 oktober 1918 – ochtendeditie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men meldt ons uit Roermond:

De te Ittervoort aangekomen vluchtelingen, allen afkomstig uit Douai en Kamerijk waren drie weken onderweg geweest en hadden die lange bittere lijdensweg te voet afgelegd. Ze spreken met lof over de behandelingen, die ze van de Duitsers overal ondervonden hebben. Een pastoor uit een plaatsje in de buurt van Kamerijk was met 450 parochianen op weg gegaan: slechts 40 zag hij er in Thorn terug: de anderen was hij onderweg kwijtgeraakt. Velen waren ook door de Duitsers teruggehouden wegens hun dienstplichtigheid. Te Thorn zijn er 300 zieken ondergebracht.

Onder de vluchtelingen te Thorn bevindt zich ook een oud vrouwtje van 87 jaar, dat de reis van Douai naar Thorn deels te voet, deels in een kinderwagen heeft afgelegd. Te Stramproy worden morgen 1500 vluchtelingen verwacht.

De regeling van het vervoer en de verzorging der vluchtelingen is te Roermond in militaire handen. Er wordt overleg gepleegd met de burgemeester. Ze zullen te Roermond, waar ze woensdag verwacht worden, zo spoedig mogelijk worden doorgezonden. Wegens gebrek aan plaats in het Louisahuis zullen de kraamvrouwen ondergebracht worden in het protestants ziekenhuis, de mannen bij de paters Camillianen en de vrouwen in de gemeentelijke tekenschool. Voor de voeding zal in dezelfde ziekeninrichtingen gezorgd worden.

Het ligt in de bedoeling om de vluchtelingen zo weinig mogelijk in aanraking te brengen met de burgerij.

Te IJzendijke zijn zondag een paar 100 Belgische vluchtelingen over de grens gekomen. Ze werden bij de burgerij onderdak gebracht.

Men meldt ons, dat heden te Stramproy 4000, morgen aldaar 3000 en te Weert 1000 vluchtelingen verwacht worden.

Comité voor België.

De heren C. J. van Aalst, president der Nederlandse handelsmaatschappij en W. Westerman, president der Rotterdamse Bankvereniging, hebben het initiatief genomen tot vorming van een comité hetwelk zich ten doel stelt een aanzienlijk bedrag ter beschikking te stellen van de koningin der Belgen, teneinde daarmee de smarten te verzachten van de inwoners der juist ontruimde gebieden.

Vooruitlopend op de door het comité te verkrijgen resultaten, hebben genoemde heren door welwillende bemiddeling van de Belgische gezant, baron Fallon, een bedrag van 500.000 F ter beschikking van hare majesteit gesteld.

Duitse militairen.

Te Sint-Kruis zijn zondag vier Duitsers aangebracht, die tot de pioniersafdeling behoorden. Ze waren achtergebleven om bruggen op te blazen, en daar ze niet meer bij tijd bij hun makkers konden komen, hadden ze de wijk naar Nederland genomen.

Londen, 21 oktober. Officieel avondbericht: we houden de westelijke oever van de Schelde en staan op verscheidene mijlen ten noordwesten van Doornik.

Londen, 21 oktober. De Gazette bevat een rapport van Haig, van 20 dezer, dat de krijgsverrichtingen van de eerste week van december II. af behandelt. Daarin zegt Haig onder meer het volgende:

In de slag bij de Leie vóór 30 april zond de vijand tegen de Britse strijdmacht bij elkaar 42 divisies in het vuur, waarvan er 33 uit verse soldaten bestonden en negen al vroeger aan de Somme hadden gevochten. Tegen deze 42 Duitse divisies stelden de Britten er 25, waarvan er 8 de vuurdoop nog niet hadden ondergaan, terwijl 17 een belangrijk aandeel in de slag aan de Somme hadden genomen. In zes weken van schier gestage strijd, van 21 maart tot 30 april, kwamen alles bij elkaar 55 divisies Britse infanterie en 3 van de cavalerie tegen 109 Duitse divisies te staan. In deze tijdspanne werden in het geheel 141 Duitse divisies tegen de Britse en Franse strijdkrachten bij elkaar ingezet.

Haig brengt verder hulde aan het Franse en het Belgische opperbevel voor hun hulp in de slagen bij de Somme en de Leie. De plannen voor samenwerking tussen het Britse en het Franse leger werden volkomen te goeder trouw uitgevoerd. De bijstand der Franse troepen ten zuiden van de Somme en ten noorden van de Leie, alsmede van de Belgische, die een groter stuk der linie ten noorden van leper voor hun rekening namen, was van onschatbare waarde.

Londen, 21 oktober. De Duitsers zetten hun terugtocht van de Nederlandse grens tot bezuiden Valenciennes nog voort. In België zijn ze goed op weg naar Eeklo en Gent, door de geallieerden dicht achtervolgd. Van de Leie is het Britse tweede leger, na Kortrijk te hebben gezuiverd, over vier mijl langs de spoorweg naar Brussel opgedrongen. Het staat dicht bij de Schelde, waar de vijand wellicht zal beproeven de opmars tot staan te brengen.

Ten oosten van Rijsel nadert het Britse vijfde leger Doornik, de meest oostelijke stad van de groep fabriekssteden, waarvan Rijsel het centrum is.

Londen, 21 oktober. Reuter verneemt: het tweede Britse leger staat nu ongeveer halverwege tussen Leie en Schelde.

In België houdt de vijand zich zo lang als het duurt staande achter het afleidingskanaal van de Nederlandse grens af naar de Leie bij Petegem. De Fransen veroverden het bruggenhoofd aan de overkant van de Leie bij Grammene. Het is voorbarig te zeggen, dat het lot van Gent bezegeld is.

Parijs, 21 oktober. Hutin schrijft in de Echo de Paris: Doornik is van het noordwesten en het zuiden door de Engelsen omklemd. De val van deze stad, het knooppunt van zeer gewichtige verbindingswegen, kan worden beschouwd als een gebeurtenis van grote betekenis. Het zal de vijand dan zeer moeilijk worden zich tussen Maubeuge en Bergen te handhaven.

Uit Vlaanderen.

Londen, 21 oktober. Officieel Belgisch bericht: De Belgen hebben de opmars voortgezet, waarbij ze de vijand naar de oostelijke oever van het afleidingskanaal joegen tussen de Nederlandse grens bij Ede en ten zuiden van Merendree en 200 gevangenen maakten.

Havre, 21 oktober. Ik ben in Torhout gekomen met het regiment, dat de stad het eerst is binnetrokken, de muziek voorop op de krijgshaftige tonen van de Leeuw van Vlaanderen. Als in de goede tijd van vroeger gingen kinderen dansend en zingend voor de troepen uit. Toen het regimentsvaandel voorbijtrok, bogen alle inwoners of knielden neer en weldra weerklonk een donderend gejuich. Het is onmogelijk de diepe ontroering te beschrijven, die ons allen beving.

Een kenschetsende zin komt telkens weer op de lippen der inwoners; ze herhalen tot de soldaten: ge moet nu naar hen toe gaan; we hebben zo lang geleden, dat we nog enige weken meer zullen lijden, indien het nodig is. Doch onze soldaten moeten naar Duitsland gaan om ons allen te wreken. Het moet.

Ik heb een bezoek gebracht aan de grote Bertha, het vermaarde 28 cm kanon, dat op meer dan 40 km Duinkerken en de De Panne heeft beschoten. Het is een geweldige inrichting op een bolwerk van beton van verscheidene meter dikte, dat onder een ontzaglijk pantser verdwijnt. Het geheel is een klein, krachtig fort met een elektrische centrale en tal van andere inrichtingen. In de nabijheid was een onecht stuk opgesteld, onder een opzettelijk onvoldoende maskering. Doch deze misleiding heeft niemand bedrogen, hetgeen wordt bewezen door de talrijke trechters, die het werkelijke stuk omgeven, hetwelk ongeschonden door de Belgen is buitgemaakt.

Londen, 21 oktober. Reuters correspondent bij het Franse leger seint op 21 oktober: de geallieerde troepen zijn gisteren en hedenochtend in België een goed eind vooruit gekomen. Het tweede Britse leger staat over een front van ongeveer 6000 yards voor de Scheldelinie. De aanval werd gisterochtend over het gehele front ingezet en in tal van plaatsen werd krachtig gevochten. Het voornaamste succes werd door de Britten bij Kortrijk behaald, waar de hardnekkige tegenstand ten slotte werd gebroken. Toen de strijd gisteravond was geluwd, dreven wij een grote uitspringende hoek in het Duitse front van Sluis tot Belleghem, tot de nabijheid van Knokke, met een diepte van 8 tot 9000 yards. In de loop van de slag werden 700 man gevangen genomen en een goed aantal veldkanonnen buitgemaakt. Drie volledige batterijen, één ervan volkomen gemonteerd met al het personeel, vielen in onze handen.

Meer noordelijk hadden onze bondgenoten een voortreffelijke dag. Hedenochtend liep hun linie noordoostelijk van Damme en Moerkerke, juist zuidelijk van Vake, ten oosten van Maldegem, de westelijke rand van Maasboom en vervolgens met een diepe saillant langs het Leiekanaal naar Zomergem.

De Vlaamse kust en de torpedoboten.

Londen, 21 oktober. In het Lagerhuis heeft Macnamara in antwoord op vragen medegedeeld: de admiraliteit gelooft, dat de Duitse torpedojagers en torpedoboten, die hun bases in Oostende en Zeebrugge hadden, naar Duitse havens zijn gevlucht. Het aantal is niet nauwkeurig bekend. Alle mogelijke maatregelen werden genomen om ze te onderscheppen, maar met het oog daarop, dat de Duitse vaartuigen in het donker weg konden komen en ze van de Nederlandse territoriale wateren gebruik konden maken, bestond niet de zekerheid, dat enige maatregel doel zou treffen.

Houston vroeg, of de admiraliteit bericht heeft gekregen, dat de Duitse torpedojagers de Schelde op naar Antwerpen zijn gevlucht. Macnamara antwoordde ontkennend.

De voeding van het bevrijde gebied.

Havre, 21 oktober. De levensmiddelenvoorziening van het heroverde gebied zal tijdelijk worden verricht volgens een door Frankrijk, Engeland en België getroffen vergelijk. Frankrijk en Engeland zullen elk 20.000.000 kg, dus 40.000.000 kg levensmiddelen zenden, in afwachting dat het Amerikaanse comité zich kan belasten met de voorziening over Rotterdam.

Gratie aan Belgen.

Brussel, 20 oktober. Officieel. De gouverneur-generaal, vrijheer von Falkenhausen, heeft volgens een besluit van 18 oktober alle Belgen en onderdanen van neutrale staten, die door Duitse militaire rechtbanken of militaire bevelhebbers in het gebied van het gouvernement-generaal tot vrijheidsstraffen zijn veroordeeld en hun straf thans in België ondergaan, de rest van hun straf kwijtgescholden. Uitgezonderd zijn zij, die wegens misdaden veroordeeld zijn.

De gouverneur-generaal heeft verder bepaald, dat de Belgen en onderdanen van neutrale staten, die bij militaire of politieke beschikking van hun vrijheid zijn beroofd en zich thans in België of in Duitsland bevinden, worden vrijgelaten. Met hun vrijlating zal de 21^e oktober een aanvang worden gemaakt.

Slechts een beperkt aantal personen, wiens vrijheid van bewegen in België niet mogelijk is zolang daar nog wordt gestreden, zullen pas bij de ontruiming van België in vrijheid worden gesteld. Voor de Belgen, die hun straffen in Duitsland ondergaan, is hetzelfde gratiebesluit in voorbereiding.

Luxemburg.

Havre, 21 oktober. De Belgische minister van buitenlandse zaken heeft het volgende telegram ontvangen van de vereniging van Luxemburgers in het Belgische leger: Vertrouwend op de gevoelens van edelmoedige sympathie, welke België niet opgehouden heeft te uiten jegens een broedervolk door ras en historische overleveringen, door smart en roem, door het gemeenschappelijk gevloeid bloed op dezelfde slagvelden, – doet de vereniging van Luxemburgers een beroep op de Belgische regering om haar te verzoeken de eis tot ontruiming van het groothertogdom, onlangs door de Luxemburgse kamer opgesteld, bij de geallieerde mogendheden te ondersteunen.

Getekend: dr. Arendt.

De minister heeft geantwoord: de Belgische regering, die zich de banden herinnert, welke Luxemburg en België verbinden, heeft de 8^e oktober aanstonds de regering der Verenigde Staten doen weten dat, in geval een wapenstilstand wordt overwogen, België de dringende wens zou uitspreken dat de geallieerden de ontruiming van het Luxemburgs grondgebied zullen eisen. Dezelfde stap is bij de regeringen der overige geallieerden gedaan.

Getekend: de minister van buitenlandse zaken.

Tegenspraak.

Berlijn, 20 oktober. In het draadloos telegram uit Lyon van de 17^e, 's middags om 7 uur was beweerd, dat de Duitsers bij hun terugtocht uit Izegem bommen hadden gegooid in kelders, waarin Belgische inwoners waren gevlucht. Die bewering is totaal ongegrond.

Daarentegen dient ons sinds kort aangelegde verwoestingstabel met nog enkele opgaven te worden aangevuld.

Op de 13^e werd Tourcoing voor de eerste maal beschoten; op de 17^e wierpen Engelse vliegers bommen op de stad, waardoor vrouwen en kinderen werden gedood.

Achterhoedegevechten aan de Zeeuws-Vlaamse grens.

Men seinde ons gisteren uit Sluis:

Er wordt op het ogenblik aan de grens van Zeeuws Vlaanderen ernstig gevochten. Niet dat dit gevechten van grote legers zijn, maar toch zijn het wel achterhoedegevechten op grote schaal. De Duitsers hebben zich bij Ede achter het afwateringskanaal van de Leie genesteld en dekken hier ons inziens de aftocht van de volgens Duitse

opgave 8 tot 10.000 man, die boven Eeklo tot Gent zich niet willen laten dringen in de zak aan onze grens, welke zak men duidelijk ziet als men op een kaart en lijn trekt van St.-Laureins naar Sas van Gent. De opmars der geallieerden is zeer voorzichtig, waarschijnlijk omdat de Duitsers bij het terugtrekken, vastberaden van zich afslaan. Marinesoldaten dekken in hoofdzaak de terugtocht van de marinefeld-abteilung, marine-mitrailleur-abteilung enz. De Duitsers hebben achter het afleidingskanaal van Ede tot St.-Laureins en verderop eveneens verschillende batterijen opgesteld. Op korte afstanden daartussen staan massa's machinegeweren.

Zondag zijn de ernstige gevechten tegen de avond toegenomen, veel geallieerden zowel als Duitsers zijn al gevallen. Toen ik vanmiddag vlak langs de grens van Ede naar St.-Laureins ging, floten er herhaaldelijk kogels over de grens, die soms tegen de huizen plat sloegen. De batterijen knallen dichtbij met heftige slagen en het gierend geluid der granaten alsmede de ontploffingen, zijn duidelijk te volgen. Herhaaldelijk klinkt het klappend gepaf der vele machinegeweren. Zodra nu de geallieerden voldoende veldgeschut hebben opgevoerd, zullen ze zeker niet nalaten de Duitse kanonnen te beantwoorden met het gevolg, dat er wel meer over onze grens zullen verdwalen, te eerder omdat de vijanden tot op een half uur van elkaar genaderd zijn.

De geallieerden, die bij onze grens tegenover de Duitsers staan, zijn Belgen en Engelsen. De vliegers waren vandaag herhaaldelijk in de lucht om de stand van het Duitse geschut te bepalen.

Het moreel van de Duitse achterhoede is bewonderenswaardig, oneindig veel beter dan van het leger dat voor hen terugtrekt. Ze zijn vastbesloten te blijven vechten tot gebrek aan munitie een einde aan hun schieten maakt. Als de achterhoede heeft kunnen bewerken, dat het leger van 8000 man veilig ontkomt, is ze besloten, in haar geheel

over de grens te komen om geïnterneerd te worden. Tot zolang hebben echter de Duitse generaals het beter geacht de stroom op de draad te laten, voor zover die nog ongerept is en dat is van Ede oostwaarts.

Veel vluchtelingen uit België komen met pak en zak over de grens, daartoe door de Duitsers in de gelegenheid gesteld.

Uit Aardenburg seinde men ons gisteravond:

De strijd is thans bij onze grens heftig ontbrand. De Duitsers hebben zich achter het Leopoldskanaal verschanst en schijnen daar het terrein vast te willen houden om van daar een bedreiging te vormen tegen de linkervleugel der geallieerden. Reeds eergisteren waren patrouilles der geallieerden doorgedrongen tot bij Maldegem en gisteren kwam daar Duits geschut, waarschijnlijk niet meer dan één, op zijn hoogst twee batterijen van vier stukken in actie. De geallieerden beschikken daar ter plaatse nog niet over artillerie. Heel de nacht door donderde het Duitse geschut, maar vanochtend bedaarde het. Men kreeg de indruk, dat de Duitsers voornemens waren de strijd daar op te geven, doch vanmiddag schenen er tegenorders te zijn gegeven. Er werden zelfs nieuwe telefoonlijnen aangelegd. Om ongeveer 2 uur ontbrandde de strijd opnieuw. Nu kwam ook aan de zijde der geallieerden artillerie in het vuur. Om half drie werden de eerste geweerschoten gewisseld en begonnen ook de machinegeweren te spreken. Het geschut werkte van beide zijden ononderbroken. Naar het geluid van het geweervuur te oordelen, drong een tirailleurslinie der geallieerden westelijk en zuidelijk van Maldegem op, tal van machinegeweren en geweerkogels vielen op Nederlands gebied. De Nederlandse grensposten waren verplicht zich gedekt op te stellen.

Om ongeveer 5 uur vlogen ook granaten over Nederlands gebied. Met het oog op het sluitingsuur van het telegraafkantoor was het mij niet mogelijk na te gaan, waar deze projectielen zijn neergekomen, maar ook de Nederlandse autoriteiten, die zich bij het gevechtsterrein bevonden, waren van mening, dat deze granaten wel degelijk op ons gebied neersloegen. Een Duitse gewonde is de Ede de grens overgekomen.

Van Nederlandse zijde zijn alle maatregelen genomen met het oog op een mogelijke internering van Duitse troepen. Algemeen loopt hier het gerucht, dat een hele divisie Duitsers tegen onze grens is gedrongen en slechts de keus heeft tussen gevangenneming en internering, maar gezien het verloop van de strijd aan de grens schijnt me dit zeer onwaarschijnlijk.

Op het ogenblik dat ik dit schrijf duurt de artilleriestrijd aan de grens nog voort. Sint-Laureins op Belgisch gebied is door de burgerbevolking ontruimd. Velen zijn vanmiddag al over de grens gekomen.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Men meldt ons uit Aardenburg zondagavond:

Onze Zeeuws Vlaamse grens is in roerige actie. Het terugtrekken der Duitsers is al enkele dagen in volle gang en de volkswensen lopen ook hierin de werkelijkheid vooruit. Reeds enige dagen ging hier het gerucht, dat de Engelse cavalerie te Maldegem en te Eeklo stond, en beide plaatsen zijn op dit ogenblik nog door de Duitsers bezet. Terwijl ik dit schrijf, daveren de doffe plompen van het geschut vlak ten zuiden van ons oude stadje, vurige lichtkogels stijgen omhoog en nu en dan verlicht een hel schijnsel een groot vlak van de hemel.

Zeker is het, dat de Belgische soldaten aan de grens staan tot Sluis van de zee af. Gisteren – zaterdagmiddag – waren de Duitsers nog te Middelburg in Vlaanderen, maar hun grensbewaking was veel minder streng. De bevolking van deze plaats, vlak aan de draad tegen de Nederlandse grens gelegen, mocht ongehinderd aan het doorlaathek komen. Daar waren roerende ontmoetingen, want ook de Nederlandse militairen deden voor ditmaal een oogje toe en gedoogden dat familieleden elkaar even spraken. Ik zag een oude vader wenend zijn dochter begroeten, die hij vier jaar niet meer gesproken had; een broer zijn broer omhelzen. Een gelukkig toeval gaf mij de kans, het plaatsje te betreden, een Duitse soldaat liep er met mij rond. Doods en verlaten lag het daar nog, de wijk bij de draad zonder één bewoner meer, de huizen daar zonder vensters en blinden, de straat een groene vlakte. En kijk, zondagmiddag kwam ik er weer in, uit alle huizen wapperde de Belgische driekleur, iedere Middelburger had de vaderlandse kokarde op de borst, de kinderen droegen Belgische linten in het haar of om de hals. De Duitsers hadden Middelburg verlaten en deze morgen reeds was er een gepantserde auto met Belgische militairen geweest. En vlakbij Middelburg lagen reeds de Belgische wielrijders. Ik waagde mij op mijn fiets een eind buiten Middelburg tot aan de beide kanalen, die daar bijna parallel door Vlaanderen gaan. De twee bruggen waren "opgeblazen", maar de vindingrijke bevolking had de ijzeren zijleuningen als ladder naar beneden gelegd, een plank met stenen op de ondiepe plaatsen eronder gaf toegang tot de andere oever, waar weer een ijzeren leuning gezet was als trap naar boven. Evenzo kon men met wat klauteren het tweede kanaal over. En aan de zuidkant van het tweede kanaal stonden de voorposten van het Belgische leger, jongens uit Gent en omgeving, in hun gele kakiuniformen. Een van hen, een jongen uit Middelburg, kreeg ik te spreken; hij had verlof, even zijn verwanten die hij vier jaar niet gezien had, te gaan opzoeken. Vol trots zegde hij mij, dat hij "België

niet verlaten had", hij kwam van de IJzer, was in vier jaar toch steeds in zijn vaderland gebleven. Bepakt en bezakt met geweer en gasmasker en veldfles en wat al niet, stond hij daar, omgeven van ouders, broers en bekenden. En een prachtig wittebrood, dat wij niet meer kennen, stak halverwege uit zijn foeragezak. Mijn fiets wekte de verwondering van de bevolking op, de "velos" waren allang uit België verdwenen.

Prachtig waren nog bij het kanaal de onderaardse schuilplaatsen te zien, stenen trappen voerden van de kanaaldijk er in, de vertrekken waren van geduchte muren voorzien en van boven met graszoden bedekt. Ook aan de weg, die ik langskwam lag een zeer grote dergelijke beveiligingsinrichting; de muren waren beschilderd met deuren en vensters en het dak was met stro gedekt, alsof het een nederige boerenwoning was. En langs het kanaal, zover het oog reikte, geducht brede draadversperringen.

Van een der overheidspersonen in Middelburg kreeg ik enige inlichtingen over de oorlogstijd. Eten was daar altijd in voldoende mate geweest, het brood hadden ze in ruimere mate en veel betere kwaliteit gehad dan wij, Nederlanders. En tot bewijs moest ik een boterham Belgisch brood eten, waarbij mij de waarheid van zijn bewering aangaande de kwaliteit zeer goed bleek. Koffie en suiker, vlees en spek, vet en boter hadden ze altijd in voldoende mate gehad. De laatste maanden zelfs nog 300 kg vet en 200 kg spek per maand voor een bevolking van nog geen 800 zielen. Maar alles ging over het "voedingscomité", winkels bestonden er niet meer.

Aan de straatweg Aardenburg-Maldegem, bij de grens te Ede, zitten de Duitsers nog. Zondagmiddag stond er, vlak op de grens, nog een bewaking met een paar machinegeweren, gericht op de brug van Strobrugge. De bevolking van de strook tussen de Nederlandse grens en het Noorderkanaal had aanzegging gekregen, dat gedeelte te

verlaten en trok dan ook – in grote haast – Nederland in. Veel waren het er niet, ze vonden een onderkomen in het naburige, verwante Ede en zullen na een paar dagen wel weer huiswaarts kunnen keren. Een eind verder, bij de brug van St.-Laureins, aan de overkant van het kanaal, stonden de Duitsers nog in rustige rust, de elektrische draad was nog geladen en vonkte tussen beiden even in het natte gras. Ook hier lieten zij van de Belgische bevolking door, wie weg wilde. Ook zij zullen na een paar dagen terugkeren.

Zowel te Middelburg als te St.-Laureins was men vrijwel over de Duitsers te spreken. In Middelburg was er maar één compagnie, Beieren, geweest, die nogal gestolen had. En verder was al, wat koper was, natuurlijk meegenomen, tot grendels op deuren en trappenroeden toe.

Over het algemeen kan men zeggen, dat de aftocht zeer geregeld gaat. Tot nu toe zijn er maar een zestigtal geïnterneerden, bijna allen van de marineregimenten, die aan de kust gelegen hebben. Grotendeels zijn ze te Sluis en Aardenburg geïnterneerd.

Van een grote stroom vluchtelingen is hier geen sprake. Bewoners van verder gelegen gedeelten van België vertoeven hier niet. West Zeeuws Vlaanderen zal dan ook wel vrij blijven voor een grote vlucht, zoals in 1914. Slechts een zestal jongemannen, uit Knokke afkomstig, die al een week of drie geleden van hun woonplaats waren weggezonden, kwamen te Ede over de grens. Ze hadden al die tijd te Eksaarde vertoefd en gingen nu maar weer het liefst bij Sluis de grens over, om huiswaarts te keren. Wat ook best kon, daar de zeekust vrij van Duitsers is. Ze vertelden, dat er in België in hoge mate Spaanse griep heerste en dat er velen aan stierven. Maar de levensvreugde was er niet uit; zondag konden zij te Knokke zijn en dan was er juist kermis zegden zij.

Misschien komt er een grote stroom vluchtelingen in Oost Zeeuws Vlaanderen, daar de Duitsers Antwerpen gaan verdedigen, zoals velen zeggen en denken.

Men meldde ons maandag uit Oostburg:

Zondagmiddag ben ik te Moershoofde, gemeente St.-Laureins, geweest, waar de wijkende Duitse en opdringende Engelse troepen nog achterhoedegevechten leverden. Voor de brug, welke tot St.-Laureins toegang heeft, was men nog druk bezig om voorbereidselen te maken, om ze, zo nodig, als de Duitsers er over waren, in de lucht te laten vliegen. Van voor de brug af kon men in de dorpsstraat kijken. Daar zag men wat heen-en-weer geloop en verhuizing, daar alle woningen in de omtrek van 200 m ontruimd moest worden. Naar de Duitsers zelf vertelden, dachten ze vannacht met een paar 100 soldaten hier over te komen, om zich te laten interneren, daar ze van de hoofdgroepen waren afgesneden. De stroom stond hier nog op de draad.

Te Balgerhoeke, de eerste gemeente achter St.-Laureins, aan de weg naar Eeklo, kon men bemerken dat er hard gevochten werd; van daar hoorde men de machinegeweren ratelen, zo goed als geweervuur en de 3,7 cm kanonnen. Bij de brug zag men nog steeds patrouilles cavalerie en infanterie. Van enige personen, die om 5 uur doorgelaten zijn, vernam men, dat de bevolking voortdurend ongeruster werd. Om 6 uur stond hier nog een menigte Belgen de dingen af te wachten die gingen komen.

Uit Aardenburg vernamen we gisteravond:

De geallieerden slaagden er vanmiddag om 6 uur in, over het Leopoldskanaal, 3 km ten westen van Strobrugge te komen, maar werden binnen een uur weer op de andere oever teruggeworpen.

Vijf Duitsers werden bij Ede geïnterneerd. In deze gemeente kwamen twee Engelse granaten neer. Een burger, een hier vertoevende Belg, werd zwaar aan het hoofd gewond. Er is geen stoffelijke schade.

Het Belgische koninklijk paar te Brugge.

Het Belgische koninklijk paar is, door prins Leopold vergezeld, naar men ons uit Sluis seint, gistermiddag te Brugge gekomen en daar overweldigend ontvangen.

Van andere zijde meldt men ons nog, dat de koning, de koningin en prins Leopold om half twee per automobiel onverwachts aankwamen. Toen het volk de vorstelijke familie herkende barstte het in geestdriftige toejuichingen uit. De koninklijke bezoekers gingen naar het stadhuis, waar ze zich op het balkon vertoonden. Na een oponthoud van 20 minuten verlieten ze de stad weer.

Een Engels bericht meldt dat Koning Albert van België bij zijn bezoek aan Oostende door geestdriftige burgers een eind weegs op de handen door de stad is gedragen. De koningin werd omstuwd door een grote menigte vrouwen en kinderen.

Onze correspondent te Havre, die een bezoek aan het bevrijde Torhout heeft gebracht, verhaalt een toneeltje, dat hij heeft bijgewoond. Een der Belgische soldaten, die uit deze stad afkomstig is en in vier jaar niets van zijn vrouw en kind had gehoord, had aan zijn meerderen verlof gevraagd de zijnen op te zoeken. Het verlof werd toegestaan en de soldaat smaakte de onbeschrijflijke vreugde zijn vrouw weer te zien.

De nieuwe Gentsche Courant van zondag 13 en maandag 14 oktober laatstleden ligt voor ons. Niets duidt er in op de opmars der geallieerden of de aanstaande ontruiming door de Duitsers. Voor die avonden werden verschillende gemakkelikheden aangekondigd.

Dinsdag 22 oktober 1918 – avondeditie

Londen, 21 oktober. Officieel bericht over de operaties in Vlaanderen.

De legergroep onder de koning der Belgen heeft de druk op het gehele front gehandhaafd.

Tijdens hun overhaaste terugtocht in de zone van het Belgische leger zijn de Duitsers genoodzaakt geweest al hun kanonnen tot verdediging van de kust achter te laten. Sommige daarvan zijn onbeschadigd, zo bijvoorbeeld het 38 cm kanon bij Leugenboom, dat tot op het laatste Duinkerken heeft beschoten.

De Franse afdelingen die over de Leie waren gekomen, hebben hevige tegenaanvallen afgeslagen en zijn er in geslaagd hun bruggenhoofden op de oostelijke oever te verbeteren.

Het tweede Britse leger heeft tussen Bailleul en Helkijn de Schelde bereikt en is, niettegenstaande krachtige tegenstand van de vijand, tussen de Schelde en de Leie 1500 m vooruit gekomen.

Berlijn, 22 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht: aan de Leie en de Schelde infanteriegevechten. Herhaaldelijk heeft de vijand getracht met grotere en kleinere afdelingen over deze rivieren te komen. Ten noordoosten van Kortrijk drong hij met tanks, ten zuidoosten van Kortrijk met sterke strijdkrachten tegen onze linies op. Hij is overal met grote verliezen teruggedreven. De onderwachtmeester Müller van het 221^e regiment veldartillerie heeft hier zes tanks vernietigd. De Engelsen hebben de door ons gespaarde kerktorens van St.-Amand met machinegeweren bezet.

Londen, 22 oktober. Reuters bijzondere correspondent meldt uit alle berichten gisteren de indruk te hebben gekregen, dat de tegenstand van de vijand toeneemt.

De burgerlijke bevolking van Belgisch en Frans Vlaanderen wordt voortdurend in een tempo van tienduizenden per dag bevrijd, nu de Duitsers de burgers niet meer uit de door hen ontruimde plaatsen verdrijven. De maatregelen om in de onmiddellijke noden van de burgers te voorzien, worden bewonderenswaardig uitgevoerd door de opererende legers. Het blijft nat weer, maar de geallieerden vechten nu in het terrein, dat zo goed als niet gehavend is door de oorlog en hebben daarom niet veel last van de regen.

Londen, 21 oktober. De Engelsen bereikten bij hun voortgang van heden de Scarpe en de Schelde, feitelijk de gehele weg van St.-Amand naar Doornik. We zijn op vier of vijf mijl van Gent.

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men meldt ons uit Weert:

Toen ik vanmorgen hier aankwam, was de Stationsstraat bezet met een lange reeks Brabantse wagens, van die hoge tweewielige karren, allemaal getrokken door een zwaar Brabants paard, met koper beslagen naam en veel rood aan het stel. Iedere wagen was beladen met kisten en koffers en zakken en dekens, waar bovenop twee heel oude mensen zaten, de gezichten gerimpeld en verwezen van moeheid.

Want meestal zijn het heel oude mensen, vrouwen en kinderen, die nu 3, 4 weken geleden in een eindeloze horde, grotendeels te voet en door militairen begeleid, en nu aangekomen zijn uit Douai, Kamerijk en omgeving over onze grens te Stramproy.

De burgemeester van Weert deelde mij mede, dat er 3000 verwacht werden, van wie hier 2850 ondergebracht worden in scholen, vergaderlokalen, enz. Om half negen vanmorgen heeft de tram de eersten aangebracht, die van vermoeidheid niet verder konden lopen, en de karretjes uit de provincie hier samengebracht, voerden de overigen naar Weert.

Er zijn verschillende zieken onder, ze worden allen aanstonds bij aankomst geneeskundig onderzocht, en het plaatselijke hospitaal, het St. Jansgasthuis, de school der zusters Ursulinen en Caritas zijn ingericht voor de uitgeputten, de lijdens aan besmettelijke ziekten en de kraamvrouwen. Van deze stoet zijn er nog aan de grens heden twee gestorven en twee zijn er bediend.

Er worden 750 vluchtelingen met schepen vervoerd naar Nederweert. De volgende gaan per trein verder het land in, naar de noordelijke provincies bij voorkeur. Een trein voor 1000 mensen staat hier reeds klaar.

Te Stramproy zijn vanmorgen beide grenshekken opengegaan, aan weerszijden van de nog steeds geladen draad. De Duitse grenswachten stonden gemoedelijk te kijken. Uit de verte donderde het geschut. Zo kwamen daar langs de verlaten straatweg, waar de najaarszon glansde over de gouden bomen, de trams uit Maaseik aan, die, telkens nieuwe drommen uit Noord-Frankrijk losten.

De eerste zorg van de stumpers was hun huisraad bij elkaar te zoeken, die zij in verwonderlijke massa's meegevoerd hebben, nu bijna een maand langs de wegen, belast en beladen, veelal met een zelf getimmerd wagentje vooruit, of met een kruiwagen, waarop moeders hun kinderen, dochters hun oude grootje hebben gereden van 10 tot 25 km per dag, in telkens nieuwe etappen, van het moment af, dat in hun woonstee de klok was geluid, 's morgens om

5 uur gewoonlijk, om hen te verzamelen op de markt, waar hun medegedeeld werd, dat zij om 10 uur hun steden en dorpen moesten verlaten.

Inderhaast hebben ze wat bij elkaar gepakt, de wonderlijkste ballast soms van potten en pannen en emmers, ja, van een kip in een zak. En zo trekt heel de dag die triestige stoet van wagens, van trams, van mensen te voet, strompelend en uitgeput voort naar Weert. De soldaten doen alles om hen te helpen. De commandant van het veldleger verscheen zoeven aan de grens.

Berlijn, 22 oktober. De Norddeutsche Allgemeine Zeitung schrijft over de Duitse nota aan president Wilson, dat ze een streng zakelijk karakter draagt en als uiting van de eensluidende opvatting van alle bevoegde mannen in de Duitse bondsregering te beschouwen is.

Ten aanzien van de kwestie van de ontruiming van de bezette gebieden van Frankrijk en België stelt de Norddeutsche in het licht, dat dit een concessie aan en een grote bevoordeling van de tegenstander betekent, waarin Duitsland heeft willen toestemmen, omdat het daarin een duidelijk en praktisch bewijs van zijn eerlijke bereidwilligheid tot de vrede wilde geven. Door die ontruiming zou de ongestoorde aanmaak van oorlogsmateriaal voor Duitsland buitengewoon bemoeilijkt worden, terwijl de vijand door de verplaatsing van het front ook in dit opzicht grotere veiligheid en kracht zou krijgen.

Door het voorstellen van een onzijdige commissie voor een onderzoek in de beschuldigingen die tegen de Duitse oorlogvoering te land en ter zee zijn ingebracht en door het vertrek van een onzijdige commissie van de te Brussel wonende vertegenwoordigers van onzijdige staten naar het front toont de Duitse regering hoe diep zij het onbillijke verwijt voelt op een ogenblik, waarin zij in volkomen

eerlijkheid de haat van de oorlog door de beschaving en de rechtvaardigheid van de vrede wil vervangen.

De vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.- Van Duitse zijde.

Berlijn, 22 oktober. Uit België en Noord-Frankrijk komen aangrijpende berichten over de ellende van de bewoners, die voor de Engelse en Franse granaten vluchten. Alle Duitse transportwagens zijn met vluchtenden beladen, soms is de last zwaarder dan de paarden eigenlijk kunnen trekken. De voerlieden delen eten en hun brood met de ongelukkigen. Zelfs de batterijen moeten dienst doen om de vluchtenden mee weg te voeren.

Men ziet er grijsaards en oude moedertjes en kinderen op. De kanonniers gaan er goedmoedig te voet naast en helpen andere lieden hun handkarren met armzalige huisraad voorttrekken. Waar het mogelijk is, nemen de spoortreinen en autocolonne de vluchtelingen op. Maar er zijn geen vervoermiddelen genoeg om allen op te nemen en zo ziet men tussen de troepen door arm en rijk te voet door wind en weer meegaan. Het zijn jammerlijke tafereelen. De Duitse soldaat deelt vaak zijn brood met de ongelukkigen.

Men meldt ons uit Aardenburg:

Gisteren beschoten de geallieerden voortdurend de Duitse troepen die op de strook tussen de grens en het kanaal van de Leie stand houden. De kogels van mitrailleurs vlogen ook bij Ede over de grens. Een Belgische uitgewekene werd op weg naar Ede door een verdwaalde kogel in het hoofd getroffen en ernstig gewond.

Een poging van de geallieerden om over het kanaal van de Leie te komen, met het kennelijke doel om de in het noordoosten staande Duitse troepen af te snijden is met grote verliezen aan beide zijden afgeslagen.

Van Middelburg (België) af staan de Duitsers nog aan de grens.

De oorlogstoestand.

Het gaat nu in het westen verder langs de hele linie naar de Schelde toe, welke rivier de Britten ten noorden van Doornik reeds hebben bereikt. Ten zuiden van onze grens achterhoedegevechten. De Belgen zijn het afwateringskanaal van de Leie in oostelijke richting over en staan dus dicht voor Gent.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Van de Zeeuws Vlaamse grens wordt gemeld: ten zuiden van Brugge zouden zich 30 à 40.000 vluchtelingen bevinden. Ze kunnen echter niet weggkomen. Naar wij uit goede bron vernemen, worden er onderhandelingen gevoerd over Nederlands spoorwegmateriaal voor deze ongelukkigen, waaronder grote sterfte heerst.

Bij Ede staan honderden vluchtelingen gereed, om het Leopoldskanaal over te trekken.

Uit Aardenburg wordt gemeld: Te Brugge is de Brugeoise, de grote fabriek, waar voor de oorlog tenders en wielen bestemd voor de staatsspoorwegen in België werden gemaakt, door de Duitsers kort voor hun vertrek door middel van mijnen in de lucht geblazen. De fabriek werd totaal vernield.

Tot begin januari 1918 werd nog door de Belgen in de fabriek gewerkt. Toen werden ze weggestuurd door de Duitsers, die in de fabriek hun kanonnen repareerden. De directie schat de schade op 23.000.000 F. De daken zijn weggeslagen en de verwoesting is enorm.